Bērnu aizsardzības centrs

METODISKIE IETEIKUMI STARPINSTITŪCIJU SANĀKSMJU ORGANIZĒŠANAI

Rīga, 2026

SATURS

Ievads 3
Termini un to skaidrojumi 5
1. Starpinstitūciju sadarbības pamatprincipi 7
1.1. Bērna labāko interešu aizsardzības princips 7
1.2. Līdzdalības princips 8
1.3. Bērna tiesību vienlīdzības princips 11
1.4. Mērķa princips 12
1.5. Profesionalitātes princips 13
1.6. Atbildības princips 13
1.7. Konfidencialitātes princips 14
1.8. Informācijas apmaiņas princips 15
1.9. Sadarbības princips 16
1.10. Ātras reakcijas princips 17
1.11. Vajadzību un resursu princips 18
2. Starpinstitūciju sanāksmes vispārīgie noteikumi 20
2.1. Starpinstitūciju sanāksme 20
2.2. Starpinstitūciju sanāksmju organizēšanas pamatnoteikumi 20
2.3. Starpinstitūciju sanāksmes dalībnieki 23
2.4. Starpinstitūciju sanāksmes valoda 24
3. Starpinstitūciju sanāksmes uzdevums un norises kārtība 26
3.1. Starpinstitūciju sanāksmes norises pamata soļi 26
3.2. Sanāksmes norise bez bērna un viņa likumiskā pārstāvja tiešas dalības 27
3.3. Sanāksmes norise ar bērna un likumiskā pārstāvja līdzdalību 27
3.4. Sanāksmes norise ar bērna un likumiskā pārstāvja līdzdalību noteiktā sanāksmes daļā 28
3.5. Koordinētas rīcības un sadarbības plāna izstrādāšana 28
1.pielikums 30
2.pielikums 31

Ievads

Metodisko ieteikumu mērķis ir sekmēt starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā, nosakot kārtību, kādā starpinstitūciju sanāksmē izskata individuālus gadījumus un izstrādā koordinētas rīcības plānu bērna problēmsituācijas risināšanai.

Metodisko ieteikumu mērķauditorija ir valsts un pašvaldību institūciju, kā arī nevalstisko organizāciju speciālisti, kuri strādā ar bērniem un ģimenēm un var tikt iesaistīti starpinstitūciju sadarbībā bērnu tiesību aizsardzības jautājumos.

Galvenie normatīvie akti, kuri nosaka kārtību kādā ir īstenojama institūciju sadarbība, lai tiktu īstenotas bērnu tiesības ir: Ministru kabineta 2017. gada 12. septembra noteikumi Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" (turpmāk – MKN 545) un Ministru kabineta 2025. gada 7. oktobra noteikumi Nr. 586 "Noteikumi par starpinstitūciju sadarbības sanāksmju īstenošanu kriminālsodu izpildes laikā" (turpmāk – MKN 586). MKN 545 un attiecīgās pašvaldības apstiprinātais sadarbības grupas nolikums regulē sadarbības grupu statusu, sastāvu, uzdevumus un darba organizēšanas kārtību, tostarp rīcību bērnu tiesību un interešu aizsardzības nodrošināšanā. Savukārt, MKN586 nosaka uz starpinstitūciju sadarbības sanāksmi kriminālsodu izpildes laikā uzaicināmās institūcijas un personas, to pienākumus, starpinstitūciju sadarbības sanāksmes sasaukšanas, organizēšanas un norises kārtību, lēmumu pieņemšanas kārtību, protokola sagatavošanas un izsniegšanas kārtību, glabāšanas termiņus, kā arī par fiziskajām personām apstrādājamo datu apjomu un glabāšanas termiņu. Ņemot vērā, ka šie normatīvie akti nosaka skaidras prasības institūciju sadarbības kārtībai, šie metodiskie ieteikumi nav attiecināmi uz starpinstitūciju sanāksmēm, kas tiek īstenotas balstoties uz MKN 586. Savukārt, attiecībā uz pašvaldību bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu darbu šie metodiskie ieteikumi sniedz starpinstitūciju sadarbības pamatprincipus un tajos minētie ieteikumi ir attiecināmi un piemērojami arī uz pašvaldību bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu darbu, bet tiktāl ciktāl to neierobežo MKN 545.

Starpinstitūciju sadarbība ir viena no efektīvākajām darba organizācijas metodēm bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanā. Tomēr sanāksmes dalībnieku atšķirīgā izglītība un profesionālā pieredze var ietekmēt savstarpējo sadarbību, kā arī lēmumu pieņemšanas procesu. Visefektīvākie sadarbības veidi rodas, kad sadarbības dalībniekiem ir zināšanu, prasmju un attieksmju kopums, kas veicina skaidru profesionālo lomu un ļauj novērtēt citu funkcijas un definēt profesionālās robežas. Bērns un viņa ģimene šādā sadarbības modelī ir lielākie ieguvēji.

Starpinstitūciju sadarbība balstās uz komandas darbu un ciešu speciālistu sadarbību. Tāpēc sadarbības attiecību stiprināšana starp iesaistītajiem ir galvenais priekšnoteikums, lai darbs būtu veiksmīgs un efektīvs. Starpinstitūciju sanāksmēs ir būtiski veidot profesionālas attiecības, kuras

raksturo savstarpēja saprašanās, vienošanās un saskaņota rīcība. Eiropas Padomes Vadlīnijās par bērniem draudzīgu justīciju (vadlīniju 16. – 18. punktā un to paskaidrojošā ziņojuma 70.-72. punktā) ir rekomendēts stiprināt starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā. Tajās uzsvērts, ka visos gadījumos, kad tiesību normu realizācijā tiek iesaistīti bērni, dažādu jomu speciālistiem lēmumi jāpieņem kopīgi, primāri ievērojot bērna labākās intereses. Tas īpaši attiecas uz situācijām, kurās bērns ir nonācis konfliktā ar likumu vai kļuvis par vardarbības vai cita noziedzīga nodarījuma, vai tiesību pārkāpuma upuri.[1] Arī Latvijas politikas plānošanas dokumentos, piemēram, Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnēs 2022.–2027. gadam, kuru izstrāde ir balstīta uz "Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011.-2017.gada ex-post novērtējumā" paustajiem secinājumiem un turpmāk izvirzītajiem izaicinājumiem veiksmīgai politikas attīstībai turpmākā periodā[2], ir izceltas nepilnības starpinstitūciju sadarbībā kā būtisks šķērslis ģimenes politikas pilnvērtīgai īstenošanai, kas negatīvi ietekmē bērnu un ģimenes labklājību.[3]

Speciālistiem, kuri strādā ar bērniem, ir pienākums sadarboties. Šī prasība ir normatīvi nostiprināta starptautiskos un nacionālos dokumentos. Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums dalībvalstīm CM/Rec(2011)12 par bērnu tiesībām un bērniem un ģimenēm draudzīgiem sociālajiem pakalpojumiem (CM/Rec(2011)12) IV daļas E. punktā norādīts, ka visām institūcijām, kas strādā bērnu tiesību aizsardzības jomā, ir jāsadarbojas starpinstitucionālā (starp institūcijām) un multidisciplinārā (starp dažādu jomu speciālistiem) līmenī. [4] Bērnu tiesību aizsardzības likums paredz dažādu organizāciju, institūciju un līdz ar to arī speciālistu savstarpējās sadarbības pienākumu, lai palīdzētu rast bērna tiesībām un labākajām interesēm visatbilstošāko risinājumu.[5] Veidam, kādā tiek organizēta sadarbība, ir nozīmīga loma bērna tiesību pārkāpumu prevencijas nodrošināšanā. Radušos problēmu risināšana un atbalsta sniegšana bērnam noris veiksmīgāk, ja starp valsts, pašvaldību un nevalstiskā sektora speciālistiem ir izveidojusies cieša sadarbība. Tā sniedz iespēju konkrēta bērna problēmsituāciju risināt holistiski, procesā iesaistot pašu bērnu, viņa ģimeni un kopienu.

---

[1] Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice.(2010) 42. lpp. Pieejams: https://rm.coe.int/16804b2cf3

[2] SIA "SAFEGE Baltija" (2018) Pētījums "Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011.-2017.gada ex-post novērtējums", 243.lpp. Pieejams: https://www.lm.gov.lv/lv/media/4513/download

[3] Ministru kabineta 2022. gada 21. decembra rīkojums Nr. 967 Par Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnēm 2022.–2027 gadam". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/338304-par-bernu-jaunatnes-un-gimenes-attistibas-pamatnostadnem-20222027gadam

[4] Recommendation CM/Rec(2011)12 of the Committee of Ministers to member states on children's rights and social services friendly to children and families. Pieejams: https://ej.uz/qkd8h

[5] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešā daļa nosaka, ka bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām.

Termini un to skaidrojumi

Sarakstā iekļauti termini, kas lietoti šajos metodiskajos ieteikumos un/ vai ir saistīti ar starpinstitūciju sadarbības procesu, lai veicinātu vienotu terminu izpratni un lietojumu:

Bērna tiesības	Ir pilngadību nesasniegušas personas tiesības un pienākumi, kas realizējas tiesiskajās attiecībās, kas noteiktas ar tiesību normām.[6]
Bērnu tiesību aizsardzība	Ir valsts sociālās aizsardzības sastāvdaļa, kuras mērķis ir organizēt un kontrolēt bērnu tiesību īstenošanu visā valsts teritorijā. Bērnu tiesību aizsardzības pamatā ir bērna dzīvības, vispusīgas attīstības, neatkarības, pozitīvas vērtību orientācijas, veselības, izglītības un no ekspluatācijas brīvas dzīves nodrošināšana. Bērnu tiesību aizsardzība tiek īstenota, veidojot sadarbību ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskām organizācijām, kā arī citām fiziskām un juridiskām personām pēc nepieciešamības.[7] Valstī bērna tiesību aizsardzību nodrošina bērna vecāki (adoptētāji), audžuģimene un aizbildņi, visas valsts un pašvaldības iestādes, izglītības, veselības aprūpes, sociālās palīdzības un kultūras iestādes, nevalstiskās organizācijas, kuras sniedz atbalstu un palīdzību bērniem, arī darba devēji.[8]
Individuālais gadījums	Ir konkrēta indivīda, ģimenes vai kopienas laikā un telpā ierobežotu notikumu, situāciju, apstākļu un sociālo attiecību kopumu."[9]
Informācija	Ziņas, dati par priekšmetu, jēdzienu, notikumu vai ko citu, kas tiek pārveidoti un apstrādāti tā, lai tie iegūtu nozīmi darbā. Informācija var būt izteikta skaitliskos datos, tekstā, attēlos, skaņās.[10]
Profesionālā kompetence	Kompetences veids, kas ietver zināšanas par profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo faktu, jēdzienu, teoriju kopumu un prasmi kvalitatīvi veikt darba uzdevumus, paužot atbildīgu attieksmi pret savas profesionālās darbības procesu un rezultātu.[11]

[6] Ilona Kronberga, PhD Tālākizglītības mācību centrs pilsoniskai sabiedrībai, 2025. gada 15. decembrī prezentācija "Bērnu labāko interešu novērtēšanas metods: Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta izpratne.
[7] Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023, 640. lpp.
[8] Bērnu tiesību aizsardzības likums. 5. panta pirmā daļa.
[9] Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023, 640. lpp.
[10] Sociālo dienestu kvalitātes vadības pašnovērtējuma metodika. Pieejama: https://www.lm.gov.lv/lv/media/25419/download?attachment
[11] AkadTerm Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas latviešu terminu sakopojumu datubāze. "Profesionālā kompetence". https://ej.uz/w89bz

Konfidencialitāte	Ir informācijas lietošanas princips un statuss, kas nosaka, ka attiecīgā informācija nav pieejama vai netiek izpausta personām bez atbilstoša pilnvarojuma.[12]
Kopiena	Ir sociāla kopība, kuru vieno piederība dzīvesvietai (piem., ciemam, pilsētas apkaimei, mazpilsētai, lauku apvidum), kopīgas intereses (piem., dabas aizsardzība, senioru apvienība), no citiem atšķirīga identitāte (piem., etniskā vai reliģiskā piederībā balstīta biedrība) vai dažāda šo aspektu kombinācija.[13]
Labbūtība	Ir cilvēka vai grupas garīgās un fiziskās veselības, sociālā un ekonomiskā stāvokļa raksturojums. Labbūtība ir cieši saistīta ar jēdzieniem "veselība" un "dzīves kvalitāte". Labbūtību var definēt kā stāvokli, kad cilvēks var jēgpilni īstenot savus mērķus un baudīt viņa/viņas izpratnē apmierinošu dzīves kvalitāti. Tādējādi labbūtība ietver ne tikai sociālekonomiskos rādītājus, bet arī ētiskus ideālus/vērtības un ar tiem saistītas prakses.[14]
Sadarbība	Ir process, kurā divi vai vairāki dalībnieki strādā, lai kopīgi sasniegtu noteiktu rezultātu. Sadarbība var būt aktīva, motivēta, prasmīga, profesionāla un mērķtiecīga darbība noteikta mērķa sasniegšanai attiecībās starp indivīdiem, indivīdu un grupu, kā arī grupu un kopienu. Sadarbības efektivitāte ir atkarīga no dalībnieku iesaistīšanās pakāpes un sadarbības intensitātes. Sadarbība var tikt īstenota dažādos prakses līmeņos un starpdisciplināri.[15]
Starpinstitūciju (vai starpinstitucionālā) sadarbība	Ir sadarbība starp divām vai vairākām institūcijām tiesību aktos noteikto mērķu sasniegšanai. Starpinstitūciju sadarbības ietvaros var sadarboties vienas vai dažādu profesiju speciālisti.[16]
Sadarbības grupa	Ir konsultatīva koleģiāla institūcija, kuru izveido pašvaldība, un tās darbības teritorija ir attiecīgā novada vai republikas pilsētas administratīvā teritorija.[17]

[12] Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023, 640. lpp.
[13] Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023, 640. lpp.
[14] Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023, 640. lpp.
[15] Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023, 640. lpp.
[16] Bērnu aizsardzības centra Eiropas Savienības fonda Plus projekta Nr. 4.3.6.1/1/24/I/001 "Profesionālās kvalifikācijas pilnveide bērnu tiesību jautājumos un bērnu likumisko pārstāvju atbildības stiprināšana" izstrādātās sākotnējās profesionālās kompetences pilnveides programmu paraugi 40 akadēmisko stundu apjomā un to mācību metodikas. Pieejams: https://ej.uz/cv9c
[17] Ministru kabineta 2017. gada 12. septembra noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 4. punkts.

1. Starpinstitūciju sadarbības pamatprincipi

Starpinstitūciju sadarbība ir bērnu tiesību aizsardzības labās prakses neatņemama sastāvdaļa. Ievērojot noteiktus pamatprincipus, starpinstitūciju sadarbība iegūst ne tikai platformu, kurā speciālisti īsteno savas tiesības un pienākumus, bet arī kopīgu profesionālo vērtību un attieksmju kopumu. Tāpat kā bērna tiesības ir balstītas tās principos, kas ietverti gan starptautiskajos, gan Latvijas tiesību aktos, arī starpinstitūciju sadarbība nav iedomājama bez skaidru pamatprincipu ievērošanas.

Lai nodrošinātu vienotu un efektīvu starpinstitūciju sadarbību, speciālistiem jāvadās pēc šādiem pamatprincipiem: bērna labāko interešu aizsardzības princips, bērna tiesību vienlīdzības princips, profesionalitātes princips, informācijas apmaiņas princips, atbildības princips, konfidencialitātes princips, mērķa princips, sadarbības princips, ātras reakcijas princips, vajadzību un resursu princips, un līdzdalības princips.

1.1. Bērna labāko interešu aizsardzības princips

Bērna intereses ir vissvarīgākās. Bērna labākās intereses ir atrasties tādos tiesiskos un faktiskos apstākļos, kuros viņš var īstenot savas tiesības.[18] Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) Bērnu tiesību konvencijas 3. panta 1. punktu, visās darbībās attiecībā uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai šīs darbības veic valsts iestādes vai privātas iestādes, kas nodarbojas ar sociālās labklājības jautājumiem, tiesas, administratīvās vai likumdevējas iestādes, primārajam apsvērumam jābūt bērna interesēm.[19] Tas nozīmē, ka visās darbībās, kas var ietekmēt bērna intereses, galvenajai prioritātei jābūt bērna interesēm. Jēdziens "darbība" nozīmē ne tikai pieņemot lēmumu, bet arī visas citas rīcības, piedāvājumus, pakalpojumus, procedūras un citus pasākumus, kuros bērns var būt iesaistīts.[20] Tas uzliek starpinstitūciju sadarbības dalībniekiem pienākumu vienmēr apsvērt, vai un kādu ietekmi veiktās darbības atstās uz bērna dzīvi. Novērtēt, kāda būs lēmuma ietekme, un pieņemot lēmumu, izvirzīt bērna intereses par primāru apsvērumu. ANO Bērnu tiesību komitejas Vispārējā komentārā Nr. 14 ir norādīts, ka, lai pilnībā piemērotu bērna labāko interešu principu, jāizstrādā pieeja, kuras pamatā ir bērna tiesības un kuras īstenošanā piedalās visas iesaistītās puses, un kuras mērķis ir nodrošināt bērna holistisku fizisko, psiholoģisko, morālo un garīgo integritāti un veicināt cieņu pret viņu kā pret cilvēku.[21] Arī Bērnu

[18] Ilona Kronberga, PhD Tālākizglītības mācību centrs pilsoniskai sabiedrībai, 2025. gada 15. decembrī prezentācija "Bērnu labāko interešu novērtēšanas metodes: Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta izpratne.
[19] Convention on the Rights of the Child, spēkā no 1990. gada 2. septembra. Pieejams: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child
[20] ANO Bērnu tiesību komitejas Vispārējais komentārs Nr. 14 (2013) par bērnu tiesībām uz to, lai primārais apsvērums būtu viņu intereses. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/08/visparejais-komentars-nr.14_berna-vislabakas-intereses.pdf
[21] ANO Bērnu tiesību komitejas Vispārējais komentārs Nr. 14 (2013) par bērnu tiesībām uz to, lai primārais

tiesību aizsardzības likuma 6. panta otrajā daļā noteikts, ka visām darbībām attiecībā uz bērnu prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses. Bērna labāko interešu aizsardzības princips noteikts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta 2.[1] daļā.

Nosakot bērna labākās intereses, tādējādi arī īstenojot šī principa praktisko pusi ieteicams izvērtēt katru no šiem Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta 2.[1] daļā minētajiem kritērijiem:

1) bērnam emocionāli tuvas, pastāvīgas, ģimeniskas attiecības;

2) bērna vajadzībām un spējām atbilstoša izglītība;

3) bērna vajadzībām atbilstoša veselības aizsardzība;

4) bērna vecumam, emocionālajām un fiziskajām vajadzībām atbilstoša aprūpe;

5) atbalsts bērna līdzsvarotai garīgajai un fiziskajai attīstībai;

6) iespēja bērnam attīstīt savu individualitāti, spējas un intereses;

7) bērna līdzdalība ar viņu saistītu lēmumu pieņemšanas procesos;

8) bērna viedokļa uzklausīšana un ievērošana atbilstoši bērna vecumam, briedumam un spējai viedokli formulēt;

9) bērna pasargāšana no lojalitātes konflikta;

10) droša vide, kurā bērnam augt un attīstīties, aizsardzība no vardarbības, apdraudējuma, antisociālas uzvedības un atkarību ietekmes;

11) bērna identitātes saglabāšana;

12) bērna atbildības izjūtas veidošana;

13) citi bērna attīstībai un labklājībai nozīmīgi apstākļi.

Bieži vien bērnu tiesību aizsardzībai nav "viena ideāla risinājuma", bet ir virkne izvēļu, kas var konkurēt ar citām bērna interesēm, tomēr ir svarīgi līdzsvarot visas bērna labākās intereses.

1.2. Līdzdalības princips

Saskaņā ar ANO Bērnu tiesību konvencijas 12. pantu bērnam ir tiesības paust savu viedokli un tikt uzklausītam.[22] Līdzdalības princips nosaka, ka bērns un viņa likumiskais pārstāvis (vecāks, aizbildnis) tiek uzskatīti par aktīviem starpinstitūciju sadarbības procesa dalībniekiem, kuru viedoklis, pieredze un vajadzības tiek uzklausītas un ņemtas vērā lēmumu pieņemšanā. Līdzdalība tiek nodrošināta, atbilstoši bērna vecumam, briedumam un situācijai, ievērojot bērna vislabākās intereses, konfidencialitātes prasības un profesionālās ētikas normas. Vienlaikus līdzdalības princips paredz ne tikai bērna uzklausīšanu, bet arī bērnam saprotamas informācijas sniegšanu par

apsvērums būtu viņu intereses (3. panta 1. punkts), 5. punkts. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/08/visparejais-komentars-nr.14_berna-vislabakas-intereses.pdf

[22] Convention on the Rights of the Child, spēkā no 1990. gada 2. septembra. Pieejams: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child

pieņemtajiem lēmumiem, plānotajiem atbalsta pasākumiem un turpmāko rīcību ciktāl tas atbilst bērna vecumam, briedumam un vislabākajām interesēm.

Starpinstitūciju sanāksmes laikā šis princips izpaužas kā mērķtiecīga, cieņpilna un strukturēta bērna un/vai viņa likumiskā pārstāvja iesaiste lēmumu pieņemšanas procesā, cienot bērna un likumiskā pārstāvja tiesības pilnībā piedalīties lēmumu pieņemšanā, kas viņus tieši ietekmē un skar. Tādējādi arī veicinot likumiskā pārstāvja līdzatbildību pārmaiņu ieviešanā. Šī principa īstenošana praktiski izpaužas kombinācijā ar citiem principiem.

Bērna līdzdalība šā principa izpratnē ne vienmēr nozīmē bērna tiešu, fizisku piedalīšanos starpinstitūciju sadarbības sanāksmē. Bērnu tiesību aizsardzības instrumentu darbībai jābūt maksimāli saudzīgai, izslēdzot jebkādu institucionālo vardarbību.[23] Nav pieļaujama pārmērīga bērna tieša iesaistīšana atkārtotās starpinstitūciju sanāksmēs, jo regulāra un ilgstoša bērna iztaujāšana vai atkārtota dalība sanāksmēs var radīt papildu emocionālo slodzi un mazināt uzticēšanos speciālistiem. Bērna viedokli, vēlmes un redzējumu par situāciju kompetentajām institūcijām un speciālistiem ir iespējams noskaidrot arī ikdienas darba procesā, izmantojot bērnam drošas, vecumam un attīstībai atbilstošas komunikācijas formas. Šādā gadījumā bērna viedoklis tiek fiksēts un argumentēti pārstāvēts starpinstitūciju sanāksmē, nodrošinot, ka lēmumu pieņemšanā tas tiek ņemts vērā. Arī gadījumos, kad bērns vai viņa likumiskais pārstāvis nepiedalās starpinstitūciju sanāksmē, speciālistiem, ciktāl tas iespējams un atbilst bērna interesēm, jānodrošina bērna un likumiskā pārstāvja informēšana par pieņemtajiem lēmumiem un turpmāko rīcību.

Izvērtējot bērna tiešas līdzdalības nepieciešamību sanāksmē, īpaši ņem vērā:

- bērna vecumu un briedumu;
- esošo emocionālo, fizisko un sociālo situāciju;
- vai bērns pats vēlas piedalīties;
- iespējamo ietekmi uz bērna labbūtību;
- apspriežamās informācijas sensitivitāti;
- vai visa pārrunājamā informācija attiecas uz bērnu un ir viņam izpaužama;
- bērna spēju brīvi paust viedokli konkrētajā auditorijā un situācijā;
- vai nepieciešama atbalsta persona, tulks vai cits saziņas atbalsts.

Bērna un/vai viņa likumiskā pārstāvja tieša dalība starpinstitūciju sanāksmē var tikt ierobežota vai netikt nodrošināta, ja speciālisti konstatē, ka šāda iesaiste var negatīvi ietekmēt bērna labbūtību. Īpaša uzmanība pievēršama situācijām, kurās sadarbība starp iesaistītajām pusēm ir apgrūtināta, pastāv atšķirīgs redzējums par bērna vajadzībām vai rodas grūtības nodrošināt

[23] Kronberga I. Bērna labāko interešu principa realizācija praksē. Jurista Vārds, 07.01.2020., Nr. 01 (1111).

savlaicīgu un koordinētu palīdzības sniegšanu bērnam. Atsevišķos gadījumos var būt novērojama bērna viedokļa ietekmēšana, paaugstināta emocionālā spriedze, savstarpēja neuzticēšanās vai citi apstākļi, kas var ietekmēt objektīvu situācijas izvērtēšanu un bērna interešu nodrošināšanu. Šādās situācijās speciālistu pienākums ir saglabāt profesionālu, neitrālu un uz bērna labākajām interesēm vērstu pieeju, prioritāri nodrošinot bērna drošību, labbūtību un objektīvu situācijas izvērtēšanu. Tādēļ starpinstitūciju sadarbības procesā īpaši nozīmīga ir profesionāļu spēja katru gadījumu izvērtēt individuāli, lemjot vai bērna, viņa likumiskā pārstāvja tieša dalība sanāksmē konkrētajā situācijā veicinās bērna interešu nodrošināšanu un konstruktīvu sadarbību, vai arī pastāv risks, ka šāda dalība var negatīvi ietekmēt bērna drošību, labbūtību vai turpmāko palīdzības procesu.

Šis princips balstās izpratnē, ka ilgtspējīgi un bērna interesēm atbilstoši risinājumi ir iespējami tikai tad, ja bērns, likumiskais pārstāvis ir informēti, iesaistīti un saprot pieņemtos lēmumus, kā arī savu lomu to īstenošanā.

Līdzdalības princips tiek uzskatīts par ievērotu, ja:

- pirms sanāksmes bērns un viņa likumiskais pārstāvis (vecāks, aizbildnis) tiek savlaicīgi informēti par sanāksmes mērķi un norises kārtību;
- sanāksmes laikā bērnam tiek nodrošināta iespēja paust savu viedokli tieši (mutvārdos, rakstiski, neverbāli) vai ar likumiskā pārstāvja (ja likumiskais pārstāvis pauž vēlmi un gatavību) vai speciālista (ir noskaidrots bērna viedoklis) starpniecību, ņemot vērā viņa vecumu, briedumu un drošības apsvērumus;
- sanāksmes laikā tiek uzklausīts bērna likumiskā pārstāvja (vecāka, aizbildņa) viedoklis vai, ja nepieciešams, paplašinātās ģimenes (brāļi, māsas, vecvecāki u.tml.) viedoklis;
- līdzdalība tiek organizēta profesionāli, nodrošinot bērnam un likumiskajam pārstāvim drošu un cieņpilnu vidi (profesionalitātes un konfidencialitātes princips);
- saruna ar bērnu un likumisko pārstāvi ir vērsta uz skaidru sanāksmes mērķi, nevis fragmentāru jautājumu iztirzāšanu (mērķa princips);
- starpinstitūciju sanāksmes dalībnieki savstarpēji sadarbojas, lai sniegtu vienotu, saprotamu informāciju un nepieļautu pretrunīgus vēstījumus (sadarbības princips);
- tiek respektēts bērna un/vai likumiskā pārstāvja atšķirīgais viedoklis attiecībā uz situācijas risinājumu atbilstoši bērna labākajām interesēm. Piemēram, pat ja bērns vai viņa likumiskais pārstāvis (vecāks, aizbildnis) sākotnēji nepiekrīt psiholoģiskās palīdzības nodrošināšanai, viņu viedoklis tiek uzklausīts un respektēts, pacietīgi izskaidrojot piedāvātā risinājuma mērķi un ieguvumus un meklējot alternatīvus, tiesiski un praktiski pieņemamus risinājumus, lai nodrošinātu gan atbalstu bērnam, gan iespējami pieņemamu risinājumu likumiskajam pārstāvim (vecākam, aizbildnim);

- bērna un likumiskā pārstāvja vajadzības tiek identificētas kā pamats resursu plānošanai, nevis pakārtotas esošajām iespējām (vajadzību un resursu princips);
- ja tas ir iespējams, ar bērnu un likumisko pārstāvi tiek panākta kopīga vienošanās par turpmāk veicamajām darbībām bērna labāko interešu nodrošināšanai;
- bērnam un likumiskajam pārstāvim tiek saprotami izskaidroti pieņemtie lēmumi, atbildīgās personas un turpmākās darbības, nodrošinot sapratni par situācijas turpmāko uzraudzību (atbildības princips);
- situācijās, kur pastāv risks bērna drošībai, institūcijas rīkojas nekavējoties, vienlaikus informējot bērnu un likumisko pārstāvi par veiktajām darbībām (ātras reakcijas princips);
- situācijās, kad bērns, likumiskais pārstāvis starpinstitūciju sanāksmē nepiedalās, bērna un likumiskā pārstāvja viedoklis tiek noskaidrots un fiksēts pirms tam un dokumentāli atspoguļots sanāksmes laikā.

Šā principa jēgpilna ievērošana stiprina bērna tiesības, veicina likumiskā pārstāvja līdzatbildību un uzticēšanos institūcijām, kā arī nodrošina ilgtspējīgu un bērna interesēm atbilstošu pieeju.

1.3. Bērna tiesību vienlīdzības princips

Bērna tiesības un brīvības tiek nodrošinātas visiem bērniem bez jebkādas diskriminācijas — neatkarīgi no bērna, viņa vecāku, aizbildņu, ģimenes locekļu rases, tautības, dzimuma, valodas, partijas piederības, politiskās un reliģiskās pārliecības, nacionālās, etniskās vai sociālās izcelsmes, dzīvesvietas valstī, mantiskā un veselības stāvokļa, dzimšanas vai citiem apstākļiem.[24] Vienlīdzības principa ievērošana nozīmē, ka bērns netiek diskriminēts (piemēram, viņam netiek liegta piekļuve nepieciešamajam pakalpojumam) individuālo īpašību vai piederības noteiktai sociālajai grupai (piemēram, dzimuma, vecuma, sociālekonomiskās situācijas, reliģijas, etniskās piederības, invaliditātes) dēļ. Vienlīdzības princips nozīmē ne tikai vienlīdzīgu attieksmi pret katru bērnu, bet arī taisnīgu pieeju, ņemot vērā katra bērna individuālās vajadzības. **Bērna tiesību vienlīdzības princips tiek ievērots, ja starpinstitūciju sanāksmē:**

- bērna situācija tiek vērtēta, balstoties uz faktiem un profesionālu izvērtējumu;
- diskusijās par bērna situāciju tiek cieņpilni formulēts izvirzītais pieņēmums;
- tiek ievērota cieņpilna komunikācija attiecībā uz bērnu un viņa ģimeni;
- bērns tiek uztverts kā persona ar tiesībām, resursiem un attīstības potenciālu, nevis vērtēts tikai caur problēmu prizmu (“pārkāpējs”, “agresīvs”, “no nelabvēlīgas ģimenes”);

[24] Bērnu tiesību aizsardzības likums. 3. panta otrā daļa.

- lēmumi par atbalsta pasākumiem tiek pieņemti, ņemot vērā bērna vajadzības, nevis citus apsvērumus un/vai resursu subjektīvu sadali;
- bērna vai viņa likumiskā pārstāvja dalība netiek ierobežota valodas, kultūras vai citu apstākļu dēļ;[25]
- visiem bērniem tiek dota iespēja paust savu viedokli atbilstoši vecumam, briedumam un spējai viedokli formulēt.

1.4. Mērķa princips

Mērķa princips starpinstitūciju sadarbības ietvaros nosaka, ka starpinstitūciju sanāksme tiek sasaukta un norit ar skaidri definētu, konkrētu un bērna interesēm atbilstošu mērķi. Sanāksmes mērķis ir vērsts uz bērnu tiesību aizsardzību, apdraudējuma novēršanu, situācijas izvērtēšanu vai nepieciešamā atbalsta nodrošināšanu, nevis tikai vispārīgu informācijas apmaiņu. Mērķa princips nodrošina, ka sanāksme ir jēgpilna, strukturēta un orientēta uz praktisku rezultātu.

Starpinstitūciju sanāksmes laikā mērķa princips izpaužas kā konsekventa fokusēšanās uz bērna situācijas risināšanu un tās monitoringu. **Mērķa princips tiek ievērots, ja:**

- starpinstitūciju sanāksmes sasaukšanas pamats un mērķis ir skaidri formulēts jau uzaicinājumā;
- starpinstitūciju sanāksmes sākumā mērķis tiek atkārtoti precizēts visiem dalībniekiem;
- starpinstitūciju sanāksmes laikā sarunas tiek virzītas atbilstoši noteiktajam mērķim, novēršot atkāpes uz sekundāriem vai ar bērna situāciju nesaistītiem jautājumiem;
- katra institūcijas pārstāvja sniegtais viedoklis un priekšlikumi ir vērsti uz starpinstitūciju sanāksmes mērķa sasniegšanu savas kompetences ietvaros;
- panāktās vienošanās ir konkrētas, īstenojamas un tieši saistītas ar starpinstitūciju sanāksmes mērķi;
- starpinstitūciju sanāksme noslēdzas ar skaidru vienošanos par vēlamo rezultātu un turpmākajām darbībām, ietverot konkrētus rīcības pasākumus, atbildīgo institūciju vai speciālistu, izpildes termiņus, informācijas apmaiņas kārtību turpmākam bērna situācijas monitoringam;
- tiek pieņemts lēmums par nākamās starpinstitūciju sanāksmes nepieciešamību.

Starpinstitūciju sanāksme neatbilst mērķa principam, ja tās laikā netiek pieņemti bērna interesēm atbilstoši lēmumi vai ja diskusija aprobežojas ar vispārīgu informācijas apmaiņu bez turpmākas rīcības. Mērķa principa ievērošana starpinstitūciju sanāksmes laikā nodrošina efektīvu institūciju resursu izmantošanu, veicina strukturētu, uz rezultātu orientētu sadarbību, stiprina atbildību par pieņemtajiem lēmumiem un nodrošina, ka starpinstitūciju sanāksme kalpo kā praktisks instruments bērna tiesību aizsardzībā.

[25] Bērnu tiesību aizsardzības likums, 13. panta 1. daļa

1.5. Profesionalitātes princips

Profesionalitātes princips starpinstitūciju sadarbībā nozīmē, ka iesaistīto institūciju pārstāvji savu pienākumu izpildi balsta uz profesionālām zināšanām, kompetencēm, prasmēm, normatīvo aktu prasībām un ētikas normām, kā arī pienākumu izpildei atbilstošu attieksmi. Sadarbība tiek īstenota katras institūcijas kompetences ietvaros, ievērojot tās lomu un atbildību. Ikviens starpinstitūciju sadarbības dalībnieks ir atbildīgs par sava darba profesionālu izpildījumu un par savu rīcību starpinstitūciju sanāksmes laikā. **Profesionalitātes princips starpinstitūciju sanāksmes laikā izpaužas kā:**

- precīza un savlaicīga pienākumu un uzdevumu izpilde;
- cieņpilna, korekta, uz sadarbību vērsta un konstruktīva komunikācija;
- objektīva, uz faktiem balstīta lēmumu pieņemšana;
- rīcība, ko neietekmē personiskā attieksme, savstarpējās attiecības vai institucionālās intereses.

Šī principa ievērošana nodrošina un palielina uzticēšanos starp starpinstitūciju sanāksmes dalībniekiem un veicina efektīvu kopīgu mērķu sasniegšanu.

1.6. Atbildības princips

Atbildība ir cilvēka spēja apzināties savus pienākumus pret sevi, savu ģimeni, kopienu, profesiju, valsti, sabiedrību kopumā, nākamajām paaudzēm, kā arī spēja apzināties savas rīcības sociālās un tiesiskās sekas.[26] Starpinstitūciju sanāksmes dalībniekiem ir jābūt atbildīgiem pret bērnu, kura tiesības un intereses viņi aizstāv, pret normatīvo aktu prasībām un par savu profesionalitāti. Šī principa mērķis ir novērst situācijas, kurās atbildība par bērna drošību un labbūtību ir neskaidra, sadrumstalota vai faktiski neviens no starpinstitūciju sapulces dalībniekiem neuzņemas atbildību. Atbildības princips bērnu tiesību aizsardzības jomā nosaka, ka starpinstitūciju sadarbībā par katru bērnu atbildība ir kopīga, taču individualizēta – katrs sanāksmes dalībnieks uzņemas atbildību par rīcību un lēmumiem savas institucionālās kompetences ietvaros. Princips "viens bērns – viena atbildība" šajā kontekstā nozīmē, ka bērna situācija netiek sadalīta atsevišķos nesaistītos jautājumos, bet tiek skatīta kā vienots gadījums, par kura risināšanu atbild visi iesaistītie starpinstitūciju sanāksmes dalībnieki. Šis princips izslēdz iespēju pārlikt atbildību uz citu institūciju vai to nenoteikt vispār, kā arī novērš situāciju, kurā lēmumi paliek vispārīgi vai atbildība tiek kolektīvi „izpludināta". Starpinstitūciju sanāksmes laikā atbildības princips izpaužas kā katra dalībnieka aktīva, profesionāla un uz bērna interesēm vērsta līdzdalība. **Atbildības principa ievērošana starpinstitūciju sanāksmes laikā izpaužas:**

[26] Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023 – 640. lpp.

- ikviens dalībnieks apzinās un skaidri formulē savu institucionālo atbildību konkrētā bērna situācijā;
- katras institūcijas pārstāvis sniedz profesionālu izvērtējumu, neaprobežojoties ar pasīvu informācijas nodošanu;
- dalībnieki piedalās lēmumu pieņemšanā, piedāvājot risinājumus savas kompetences ietvaros;
- tiek pieņemti konkrēti lēmumi, kuros katram uzdevumam ir noteikta atbildīgā institūcija vai konkrēts atbildīgais starpinstitūciju sadarbības dalībnieks;
- neviens jautājums netiek atstāts bez atbildīgā, aizbildinoties ar to, ka tas „nav manā kompetencē", "aizvietoju kolēģi, ar šo bērnu nestrādāju";
- visi dalībnieki uzņemas atbildību par sanāksmē panākto vienošanos īstenošanu un savlaicīgu informēšanu par to izpildi.

Atbildības principa ievērošana starpinstitūciju sadarbībā nostiprina profesionālo līdzatbildību konkrētā bērna problēmsituācijas risināšanā un sargā bērna tiesības brīdī, kad kādas institūcijas kompetences ir izsmeltas.

1.7. Konfidencialitātes princips

Konfidencialitātes princips izriet no Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 12. panta, kas nosaka privātās dzīves un ģimenes neaizskaramību, un ir viens no svarīgākajiem profesionālās darbības principiem bērnu tiesību aizsardzībā.[27]

Eiropas Padomes Ministru komitejas Vadlīniju par bērniem draudzīgu justīciju 18. punkts nosaka, ka daudzdisciplīnu pieejas īstenošanā jāievēro profesionālās konfidencialitātes noteikumi.[28] Tas nozīmē, ka visa informācija par bērnu un viņa ģimeni, kas tiek iegūta, apstrādāta vai apspriesta starpinstitūciju sanāksmes ietvaros, tiek izmantota tikai bērna tiesību un interešu aizsardzības nolūkā un tiek aizsargāta pret nepamatotu izpaušanu. Īstenojot sadarbību, visu iesaistīto institūciju speciālisti nodrošina bērna pamattiesības uz privātumu un konfidencialitāti, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) noteiktos personas datu apstrādes principus[29] un Fizisko personu datu apstrādes likuma prasības. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu informācija, kuru par bērnu ieguvis bērnu aprūpes, izglītības, sociālās

[27] ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, 1948. Pieejama: https://www.vvc.gov.lv/lv/starptautiskie-tiesibu-akti/un-universal-declaration-human-rights-1948

[28] Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice. (2010) Pieejams: https://rm.coe.int/16804b2cf3

[29] Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula)5. pants. Pieejama: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/?locale=LV

palīdzības vai citas iestādes darbinieks vai valsts vai pašvaldības institūcijas darbinieks, pildot amata pienākumus, ir konfidenciāla, un ziņas, kas jebkādā veidā varētu kaitēt bērna turpmākajai attīstībai vai viņa psiholoģiskā līdzsvara saglabāšanai, nav izpaužamas.[30] Starpinstitūciju sanāksmes dalībniekiem ir jārīkojas tā, lai nodrošinātu gan personas datu aizsardzību, gan konfidencialitāti. Konfidencialitātes princips ir jāievēro visos starpinstitūciju sanāksmes posmos – sagatavošanā, norisē un pēc tās. **Konfidencialitātes princips tiek ievērots, ja starpinstitūciju sanāksmē:**

- piedalās tikai to institūciju pārstāvji, kuru klātbūtne ir nepieciešama konkrētā bērna situācijas izvērtēšanai un risināšanai;
- apspriež tikai to informāciju, kas ir būtiska sanāksmes mērķa sasniegšanai;
- personas datus un sensitīvu informāciju izmanto tikai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, lai rastu bērna labākajām interesēm atbilstošāko risinājumu;
- sanāksmes dalībnieki ievēro iegūtās informācijas konfidencialitāti, nodrošinot, ka tā tiek izmantota tikai noteiktajam mērķim un normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā, vienlaikus saglabājot pienākumu nepieciešamības gadījumā sniegt informāciju kompetentajām iestādēm, piemēram, Valsts policijai, ja tas ir nepieciešams bērnu tiesību aizsardzībai vai tiesību normu izpildei;

Būtiski ievērot konfidencialitātes principu arī pēc sanāksmes:

- sanāksmē iegūtā informācija tiek izmantota tikai savu tiešo pienākumu izpildei;
- iegūtā informācija netiek apspriesta ar personām, kurām nav tiesiska pamata to saņemt;
- tiek ievērota dokumentu glabāšanas un piekļuves kārtība katrā institūcijā.

Konfidencialitātes principa ievērošana nodrošina, ka bērna tiesības uz privātumu un drošību tiek aizsargātas, stiprina bērna un viņa likumiskā pārstāvja uzticēšanos iesaistītajām institūcijām, nodrošina tiesisku un ētisku starpinstitūciju sadarbību, samazina risku, ka neatbilstoša informācijas izmantošana nodara kaitējumu bērnam vai viņa ģimenei.

1.8. Informācijas apmaiņas princips

Vairāki starptautiski pētījumi pierādīja, ka informācijas apmaiņa un nodošana ir svarīgs starpnozaru sadarbības pamatelements. (D'Amour, Goulet, Labadie, San Martín-Rodriguez, & Pineault, 2008; San Martin-Rodriguez, Beaulieu, D'Amour, & Ferrada- Videla, 2005).[31]

Informācijas apmaiņas princips nosaka, ka starpinstitūciju sadarbībā būtiska informācija tiek sniegta savlaicīgi, pilnīgi, faktoloģiski precīzi un saprotami. Informācijas apmaiņa notiek

[30] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 71. panta pirmā daļa.
[31] Nuno Coelho, Anabela Neves & João Gregório. Physicians and nurses professional relationship with criminal investigation in dealing with survivors of sexual abuse: a scoping review. Pieejams: https://link.springer.com/article/10.1186/s40352-023-00235-8

mērķtiecīgi, lai nodrošinātu bērna interesēm atbilstošu rīcību. Šis princips ietver spēju sniegt visu rīcībā esošo, patiesu un objektīvu informāciju, kas nepieciešama starpinstitūciju sanāksmes mērķa sasniegšanai. Princips paredz:

- strukturētu informācijas apriti starp starpinstitūciju sanāksmes dalībniekiem;
- precīzas, pārbaudītas un profesionāli noformulētas informācijas nodošanu;
- precīzu informācijas saturu, izvairoties no interpretācijas vai nepamatotiem pieņēmumiem.

Informācijas apmaiņas principa ievērošana starpinstitūciju sanāksmē izpaužas šādi:

- katrs dalībnieks ierodas sagatavots, ar aktuālu un pārbaudītu informāciju par bērna situāciju savas kompetences ietvaros;
- informācija tiek sniegta faktoloģiski precīzi, skaidri nošķirot faktus no pieņēmumiem vai personiska vērtējuma. Vienlaikus nepieciešamības gadījumā tiek sniegti arī profesionāli novērojumi, pazīmes vai cits būtisks konteksts, kas var palīdzēt pilnvērtīgāk izprast bērna situāciju un iespējamos apdraudējuma riskus, arī gadījumos, kad konkrēti apstākļi vēl nav apstiprināti ar formālu speciālista atzinumu;
- tiek aktualizētas izmaiņas kopš iepriekšējās sanāksmes, ja tādas notikušas;
- tiek sniegta tikai būtiska informācija, kas nepieciešama konkrētā sanāksmes mērķa sasniegšanai;
- netiek izpausta lieka vai ar situāciju nesaistīta sensitīva informācija;
- informācija tiek sniegta saprotamā, strukturētā veidā, lai nodrošinātu kopīgu izpratni;
- būtiska informācija par iespējamu apdraudējumu tiek sniegta nekavējoties;
- sanāksmes dalībniekiem tiek dota iespēja uzdot jautājumus, lai padziļināti izprastu bērna situāciju.

Informācijas apmaiņas principa ievērošana nodrošina savlaicīgu rīcību, novērš institūciju darbību sadrumstalotību un veicina kompleksus, bērna interesēm atbilstošus risinājumus.

1.9. Sadarbības princips

Lai nodrošinātu efektīvu bērnu tiesību aizsardzību, visām iesaistītajām institūcijām ir jāsadarbojas, daloties ar informāciju, resursiem un labāko praksi.[32]

Sadarbības princips bērnu tiesību aizsardzības jomā nosaka, ka bērna tiesību un interešu aizsardzība ir kopīgs visu iesaistīto institūciju uzdevums, kas īstenojams, balstoties uz savstarpēju uzticēšanos, cieņpilnu komunikāciju un mērķtiecīgu rīcību. Katrs starpinstitūcijas sanāksmes dalībnieks sadarbojas, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kompetenci un atzīstot citu institūciju

[32] Moraru V. , Marginean L. . Enhancing Inter-Institutional communication in the social assistance reform process: barriers and solutions. International Journal of Communication Research. Pieejams: https://www.ijcr.eu/articole/690_002%20Victor%20Moraru.pdf

lomu un ieguldījumu bērna situācijas risināšanā. Starpinstitūciju sanāksmes dalībnieki ir vienlīdzīgi, tas nozīmē, ka neviens netiek uztverts par mazāk nozīmīgu vai "pakļautu" citam, ja vien normatīvais regulējums neparedz citādi. **Sadarbības princips tiek ievērots, ja starpinstitūciju sanāksmē:**

- tās dalībnieki aktīvi piedalās, argumentēti sniedzot savu profesionālo redzējumu;
- tiek veicināta atklāta, cieņpilna un uz risinājumu orientēta komunikācija;
- tās dalībnieki savstarpēji apmainās ar būtisku informāciju, ievērojot profesionālās ētikas principus un sabiedrībā vispārpieņemtās uzvedības normas;
- tiek meklēti kopīgi risinājumi, neuzsverot kompetenču robežas kā šķērsli sadarbībai;
- lēmumi tiek pieņemti, balstoties uz vienotu izpratni par bērna situāciju;
- tās dalībnieki apzinās privāto attiecību ietekmi un nepieciešamību tās nošķirt, pildot profesionālos pienākumus;
- valda savstarpējā uzticēšanās, un tiek respektēti dalībnieku atšķirīgie viedokļi.

Sadarbības princips netiek ievērots, ja sanāksme norit formāli, bez dalībnieku aktīvas iesaistes, lēmumi tiek pieņemti vienpersoniski, neņemot vērā citu dalībnieku viedokli un kopējo mērķi – bērnu tiesību aizsardzību.

1.10. Ātras reakcijas princips

Ātras reakcijas princips bērnu tiesību aizsardzības jomā nosaka, ka institūcijas un speciālisti rīkojas nekavējoties, tiklīdz ir saņemta informācija vai konstatētas pazīmes, kas liecina par iespējamu bērna tiesību apdraudējumu, risku bērna drošībai vai labbūtībai. Šis princips balstās izpratnē, ka bezdarbība, vilcināšanās vai cerība, ka situācija atrisināsies pati no sevis, var būtiski palielināt apdraudējumu. Ātras reakcijas princips nozīmē aktīvu un preventīvu rīcību, kuras mērķis ir savlaicīgi novērst problēmas saasināšanos un nodrošināt bērnam nepieciešamo aizsardzību un atbalstu. **Ātras reakcijas princips tiek ievērots, ja:**

- starpinstitūciju sanāksme tiek sasaukta bez nepamatotas kavēšanās pēc riska vai apdraudējuma identificēšanas;
- starpinstitūciju sanāksmes dalībnieki uz sanāksmi ierodas sagatavoti, ar aktuālu informāciju par bērna situāciju;
- riski bērna drošībai tiek identificēti un prioritizēti jau sanāksmes sākumā;
- sanāksmes laikā tiek konstatēts reāls dzīvības vai drošības apdraudējums bērnam, lēmumi tiek pieņemti nekavējoties, kā to nosaka normatīvie akti;
- tiek noteikti tūlītēji rīcības pasākumi, neatliekot tos uz nenoteiktu laiku;
- atbildīgās institūcijas uzņemas rīcību uzreiz pēc sanāksmes, negaidot papildu apstiprinājumus;
- tiek izmantotas normatīvajos aktos paredzētās iespējas steidzamai rīcībai bērna aizsardzībai.

Ātras reakcijas principa ievērošana samazina risku bērna veselībai, drošībai un attīstībai, veicina preventīvu pieeju bērnu tiesību aizsardzībā, stiprina institūciju atbildību un rīcībspēju un nodrošina, ka bērna intereses tiek aizsargātas savlaicīgi, nevis reaģējot uz jau ieilgušām problēmām. Starpinstitūciju sanāksme neatbilst ātras reakcijas principam, ja lēmumu pieņemšana tiek atlikta, pamatojoties uz cerību, ka situācija uzlabosies bez institūciju aktīvas iesaistes.

1.11. Vajadzību un resursu princips

Vajadzību un resursu princips bērnu tiesību aizsardzības jomā nosaka, ka starpinstitūciju sadarbībā bērna situācija vispirms tiek izvērtēta no bērna individuālo vajadzību skatu punkta, un tikai pēc tam tiek plānota atbilstošu resursu piesaiste. Bērns kā fiziski un intelektuāli nenobriedusi personība prasa īpašu aizsardzību un gādību,[33]ko primāri nodrošina viņa ģimene.[34] Tādēļ, izvērtējot bērna situāciju un plānojot viņam nepieciešamo atbalstu, ņem vērā arī ģimenes sociālo situāciju. Bērna vajadzības bieži vien nav nošķiramas no vecāka vajadzībām (piemēram, vecāku mentālā veselība, atkarības, sociālās prasmes). Tāpēc atbalsta pasākumu plānā jāparedz mērķtiecīgi pakalpojumi arī likumiskajam pārstāvim, lai viņš spētu nodrošināt bērna veselīgai attīstītībai atbilstošu vidi. Šis princips izslēdz pieeju, kurā bērnam un ģimenei tiek piedāvāti tikai tie pakalpojumi vai atbalsta veidi, kas konkrētajā brīdī ir vieglāk pieejami, bet nav pietiekami vai atbilstoši bērna interesēm un vajadzībām. Princips balstās uz bērna labāko interešu ievērošanu un uzskatu, ka institūciju pienākums ir meklēt un koordinēt nepieciešamos risinājumus, gan bērnam, gan viņa ģimenei, nevis pielāgot viņu vajadzības esošo resursu ierobežojumiem. Starpinstitūciju sanāksmēs vajadzību un resursu princips izpaužas kā mērķtiecīga vajadzību identificēšana un stratēģiska resursu plānošana.

Vajadzību un resursu princips tiek ievērots, ja starpinstitūciju sanāksmē:

- vispirms tiek izvērtētas bērna un ģimenes faktiskās vajadzības (drošība, veselība, emocionālā labbūtība, izglītība, sociālās situācijas izaicinājumi un citi);
- vajadzību izvērtējums balstās uz profesionālu, starpdisciplināru skatījumu;
- tiek skaidri nošķirtas bērna vajadzības no institūciju esošajiem resursiem;
- pēc vajadzību identificēšanas tiek apspriesti nepieciešamie resursi un atbalsta veidi;
- institūcijas izvērtē iespējas piesaistīt papildu resursus, pielāgot esošos vai meklēt alternatīvus risinājumus;
- netiek pieņemti lēmumi, kas balstīti tikai uz resursu pieejamību, ignorējot bērna vajadzības;

[33] Bērnu tiesību aizsardzības likums, 2. pants.
[34] Kudeikina I., Kurbatovs A.,2026.Vecāku un aizbildņu atbildība par bērna drošību un uzraudzību. Jurista Vārds, NR. 3 (1421).

- sanāksmes dalībnieki vienojas par prioritātēm un to secību, ja visu nepieciešamo nav iespējams nodrošināt nekavējoties.

Vajadzību un resursu principa ievērošana nodrošina bērnam individuālu atbalstu, veicina mērķtiecīgu un efektīvu resursu izmantošanu, mazina risku, ka bērna situācija netiek uzlabota ierobežoto resursu dēļ, un veicina ilgtspējīgus risinājumus.

Sanāksme neatbilst šim principam, ja lēmumi aprobežojas ar frāzi "mums tāda pakalpojuma nav" bez turpmākas risinājumu meklēšanas.

Pamatprincipu vienota izpratne un skaidrība par to ievērošanu starpinstitūciju sanāksmēs ir nozīmīga bērna tiesību pārkāpumu novēršanai un atbalsta sniegšanai bērnam un viņa ģimenei. Tie veicina vienotu izpratni starp starpinstitūciju sanāksmes dalībniekiem, veido profesionālu sanāksmes kultūru un stiprina starpinstitūciju sadarbības kvalitāti.

2. Starpinstitūciju sanāksmes vispārīgie noteikumi

Starpinstitūciju sanāksmes veiksmīgai norisei būtiski ir vairāki priekšnoteikumi: vienota izpratne par sanāksmes pamatprincipiem, darba organizēšanu, termiņiem, kā arī katra sanāksmes dalībnieka lomu un atbildību.

2.1. Starpinstitūciju sanāksme

Starpinstitūciju sanāksme ir koordinēts sadarbības mehānisms bērnu tiesību aizsardzības jomā, kura mērķis ir nodrošināt savlaicīgu, visaptverošu un bērna labākajām interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu. Sanāksme nodrošina dažādu institūciju un profesionāļu savstarpēju informācijas apmaiņu, risku izvērtēšanu, vienotas rīcības plānošanu un atbildības sadali, lai garantētu bērna drošību, labvēlīgu attīstību un nepieciešamo atbalstu.

Starptautiskajā akadēmiskajā literatūrā starpinstitūciju sadarbība bērnu aizsardzības sistēmā tiek raksturota kā multidisciplināra un integrēta pieeja, kurā bērns atrodas visu lēmumu centrā. Starptautiskie pētījumi uzsver, ka efektīva sadarbība starp sociālajiem dienestiem, izglītības iestādēm, veselības aprūpes speciālistiem, policiju, bāriņtiesu un citām institūcijām samazina risku, ka bērna vajadzības netiek savlaicīgi identificētas vai ka institūciju darbības kļūst fragmentētas.[35]

2.2. Starpinstitūciju sanāksmju organizēšanas pamatnoteikumi

Starpinstitūciju sanāksmes iniciators var būt ikviens speciālists, kurš, veicot profesionālo darbību lietās, kas skar bērna tiesību un interešu aizsardzības jautājumus, ir konstatējis nepieciešamību gadījuma risināšanā iesaistīt citu institūciju speciālistus. Sanāksmē iesaistītie speciālisti sniedz un analizē viņu rīcībā esošo informāciju un saskaņo turpmāko rīcību, vienojoties par katras pārstāvētās institūcijas kompetences ietvaros veicamajiem pasākumiem. Panākto vienošanos, tostarp veicamos pasākumus, atbildīgās institūcijas un izpildes termiņus, fiksē sanāksmes protokolā (skatīt. 2. pielikumu). Ja vienošanos par saskaņotu un koordinētu sadarbību neizdodas panākt, jautājuma risināšanai piesaista Bērnu aizsardzības centru atbalsta saņemšanai. Starpinstitūciju sanāksmes dalībnieku sastāvu nosaka atbilstoši konkrētā bērna vajadzībām un risināmajam jautājumam, ievērojot starpinstitūciju sadarbības pamatprincipus. Visbiežāk piedalās 3 līdz 7 speciālisti, pārstāvot tās institūcijas, kuru iesaiste konkrētajā situācijā ir būtiska, piemēram, sociālo dienestu, izglītības iestādi, bāriņtiesu, veselības aprūpes iestādi, Valsts policiju vai nevalstisku organizāciju.

[35] Cambridge University Press: 2016. Lynne McPherson, Noel Macnamara and Craig Hemsworth. A model for multi-disciplinary collaboration in child protection. Pieejams: https://ej.uz/jx87h

Starpinstitūciju sanāksmes tiek organizētas klātienē vai tiešsaistes režīmā, izmantojot kādu no videokonferenču lietotnēm. Ja starpinstitūciju sanāksme tiek organizēta attālināti, būtiski nodrošināt profesionālu, drošu un konfidenciālu sanāksmes norisi. Videokonferences organizēšanā jāievēro šādi principi:

- sanāksmes dalībniekiem jāatrodas individuālā, netraucētā un drošā telpā, kur nepiedalās nepiederošas personas un netiek apdraudēta konfidencialitāte;
- dalībniekiem jānodrošina stabils interneta savienojums un tehniskais aprīkojums, kas ļauj pilnvērtīgi piedalīties sanāksmē;
- sanāksmes laikā dalībniekiem jābūt ieslēgtai kamerai, norādītam dalībnieka vārdam, uzvārdam, pārstāvētās institūcijas nosaukumam (ja iespējams), lai nodrošinātu profesionālu komunikāciju un iespēju identificēt dalībniekus;
- mikrofons izslēdzams laikā, kad persona nerunā, lai mazinātu trokšņus un nodrošinātu kvalitatīvu saziņu;
- sanāksmes sākumā jāveic dalībnieku identifikācija un jāpārliecinās par iesaistīto personu pilnvarojumu piedalīties sanāksmē, kā arī jāpārliecinās, ka visi ir parakstījuši rakstveida apliecinājumu par informācijas neizpaušanu (skatīt 1. pielikumu);[36]
- dalībniekiem aizliegts bez saskaņošanas ar sanāksmes organizētāju veikt sanāksmes audio vai video ierakstu, ekrāna attēlu uzņemšanu vai informācijas nodošanu trešajām personām;
- jāizmanto droša videokonferences platforma ar atbilstošiem datu aizsardzības risinājumiem;
- sanāksmes vadītājam jānodrošina strukturēta sanāksmes norise, ievērojot noteikto darba kārtību un nodrošinot iespēju visiem dalībniekiem paust viedokli.

Starpinstitūciju sanāksmes organizētājs nodrošina starpinstitūciju sanāksmes protokolēšanu. Starpinstitūciju sanāksme vienmēr tiek protokolēta.

Protokolā iekļauj:

1) informāciju par starpinstitūciju sanāksmi (datums, vieta, sanāksmes laiks, sanāksmes vadītājs, protokolētājs);
2) informāciju par starpinstitūciju sanāksmes dalībniekiem (vārds, uzvārds, amats, kontaktinformācija);
3) informāciju par bērnu un viņa likumisko pārstāvi (bērna vārds, uzvārds, dzimšanas datums, likumiskā pārstāvja vārds, uzvārds, likumiskā pārstāvja kontaktinformācija);
4) informāciju par to, vai jautājums starpinstitūciju sanāksmē tiek izskatīts pirmo reizi vai atkārtoti;

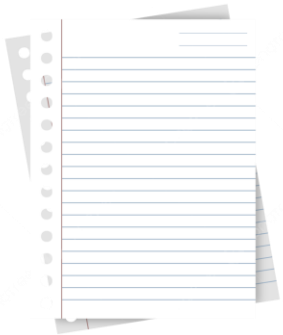
[36] Sanāksmes organizētājs šo apliecinājumu var lūgt parakstīt arī tiem dalībniekiem, kuri saskaņā ar likuma, Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, Fizisko personu datu aizsardzības likuma un Informācijas atklātības likuma prasībām, parakstījuši apliecinājumu amatā stāšanās brīdī neizpaust ierobežotas pieejamības informāciju, kas tiks uzticēta vai kļūs zināma, pildot darba vai dienesta pienākumus.

5) starpinstitūciju sanāksmes mērķi;
6) starpinstitūciju sanāksmes darba kārtību (piemēram, vai visi sanāksmes dalībnieki piedalās visu sanāksmes laiku vai tikai daļu);
7) identificētos problēmjautājumus un starpinstitūciju sanāksmes laikā pieņemtos lēmumus;
8) nākamās starpinstitūciju sanāksmes vietu, datumu, laiku, ja tāda nepieciešama.

Protokola projektu vai protokola izrakstu protokolētājs iespējami drīz pēc sanāksmes, ieteicams piecu līdz desmit darbdienu laikā, nosūta sanāksmes dalībniekiem faktu, precizitāšu un iebildumu norādīšanai, vienlaikus norādot termiņu to iesniegšanai. Visi starpinstitūciju sanāksmes laikā pieņemtie lēmumi un uzdevumi tiek norādīti protokolā (detalizētāk 3.3. apakšnodaļā Koordinētas rīcības un sadarbības plāna izstrādāšana). Starpinstitūcijas sanāksmes vadītājs un protokolētājs protokolu paraksta pēc tā saskaņošanas. Protokolu reģistrē atbilstoši noteiktajām konkrētās institūcijas, kura organizēja starpinstitūciju sanāksmi, lietvedības prasībām. Protokolu vai protokola izrakstu pievieno bērna lietai vai citiem ar konkrēto gadījumu saistītajiem dokumentiem attiecīgajā institūcijā. Ja institūcijā nav izveidota atsevišķa bērna lieta, protokola izrakstu pievieno institūcijas lietvedībā esošajiem dokumentiem.

Pilnu starpinstitūciju sanāksmes protokolu nosūta starpinstitūciju sanāksmes dalībniekiem un institūcijām, kuru kompetencē ietilpst sanāksmē pieņemto lēmumu izpilde un kurām profesionālo pienākumu veikšanai nepieciešama pilna protokolā ietvertā informācija.

Protokola izrakstu var sagatavot un nosūtīt gadījumos, kad personai vai institūcijai nepieciešama tikai noteikta protokola daļa, piemēram, konkrēti uzdevumi, pieņemtie lēmumi vai informācija, kas attiecas uz attiecīgās institūcijas kompetenci. Ja starpinstitūcijas sanāksmes dalībnieki, piemēram, ārstniecības persona, izglītības iestādes pārstāvis, bērns un likumiskais pārstāvis un citi savas kompetences un situācijas ietvaros piedalās starpinstitūcijas sanāksmes noteiktā daļā, starpinstitūcijas sanāksmes protokolētājs nepieciešamības gadījumā var sagatavot protokola izrakstu. Tajā ietver informāciju par jautājumiem, kuru apspriešanā persona piedalījusies, kā arī par panākto vienošanos un uzdevumiem, kas attiecas uz konkrēto saņēmēju. Protokola izrakstā neiekļauj informāciju, kas nav nepieciešama konkrētā saņēmēja funkciju izpildei, tādējādi ievērojot personas datu aizsardzības un konfidencialitātes principus.

Pirms protokola vai tā izraksta izsniegšanas atbildīgā institūcija, kuras rīcībā ir protokols, **katrā gadījumā izvērtē** pieprasījuma tiesisko pamatu, mērķi, pieprasītāja tiesības saņemt konkrēto informāciju un izsniedzamās informācijas apjomu.

Īpaši izvērtē, vai dokumentā nav ietverti citu personu dati, informācija par privāto dzīvi, veselību vai sociālo situāciju, profesionāļu sniegtā informācija, kurai saskaņā ar

normatīvajiem aktiem noteikts ierobežotas pieejamības statuss. Tā pat izvērtē vai dokumentā nav ietverta kriminālprocesa, administratīvā pārkāpuma procesa vai operatīvās darbības informācija, kuras izsniegšana ir ierobežota. Minēto informācijas veidu aizsardzību un izsniegšanas ierobežojumus nosaka Vispārīgās datu aizsardzības regulas, Fizisko personu datu apstrādes likuma, Informācijas atklātības likuma un Bērnu tiesību aizsardzības likuma prasības, kā arī attiecīgajā gadījumā piemērojamo speciālo normatīvo aktu, tostarp Pacientu tiesību likuma, Kriminālprocesa likuma, likuma "Par fizisko personu datu apstrādi kriminālprocesā un administratīvā pārkāpuma procesā", Administratīvās atbildības likuma un Operatīvās darbības likuma, prasības.

Ja bērns un viņa likumiskais pārstāvis sanāksmē nav piedalījušies, viņiem normatīvajos aktos noteiktajā apjomā sniedz uz viņiem attiecināmo informāciju par sanāksmē izskatītajiem jautājumiem, panākto vienošanos un turpmāko rīcību.[37] Bērna likumiskais pārstāvis var iesniegt rakstisku pieprasījumu par protokola vai tā izraksta saņemšanu. Izsniedzot informāciju bērna likumiskajam pārstāvim, papildus izvērtē, vai informācijas izpaušana atbilst bērna labākajām interesēm un neapdraud bērna vai citas personas tiesības, drošību vai privātumu.[38]

Darbā ar bērnu problēmsituāciju risināšanu ir jāievēro konfidencialitāte! Starpinstitūciju sanāksmes laikā apstrādātajai (iegūtajai un pārrunātajai) informācijai ir ierobežotas pieejamības statuss.

Informācija par fiziskās personas privāto dzīvi ir ierobežotas pieejamības informācija, tamdēļ protokolā obligāti jānorāda atzīme "IEROBEŽOTAS PIEEJAMĪBAS INFORMĀCIJA".[39] Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 16. pantu no personām, kuras apstrādā ierobežotas pieejamības informāciju, pieprasa rakstveida apliecinājumu, ka tās noteikumus zina un apņemas tos ievērot. (1.pielikums)

2.3. Starpinstitūciju sanāksmes dalībnieki

Starpinstitūcijas sanāksmes dalībnieki visbiežāk ir Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5. pantā noteiktie bērnu tiesību aizsardzības subjekti –, izglītības, veselības aprūpes, bērnu aprūpes iestādes, policija, valsts un pašvaldības institūcijas, sabiedriskas organizācijas un citas fiziskas un juridiskas personas, kuru darbība saistīta ar palīdzības sniegšanu bērniem, kā arī bērna vecāki, audžuģimene un aizbildņi. Starpinstitūcijas sanāksmes dalībnieki tiek aicināti atbilstoši bērna individuālai situācijai. Tātad starpinstitūciju sanāksmē var piedalīties dalībnieki, kuri tiek

[37] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta otrā daļa un 2.[1] daļas 7. punkts, un 13. panta pirmā daļa
[38] Informācijas atklātības likuma 5. panta pirmā daļa un otrās daļas 1. un 4. punkts, 8. pants un 10. panta ceturtā daļa.
[39] Informācijas atklātības likuma 5. pants.

pieaicināti tikai ar mērķi sniegt informāciju, kas var būt nozīmīga bērna situācijas vispusīgai izvērtēšanai un turpmākā koordinētā rīcības un sadarbības plāna izstrādāšanai.

Svarīgi, lai bērns uz starpinstitūciju sanāksmi ierastos brīvprātīgi!

Uz starpinstitūciju sanāksmi var pieaicināt arī:

1. Bērnu aizsardzības centra pārstāvi atbalsta saņemšanai. [40]
2. Citu speciālistu vai personu, kuru zināšanas, to rīcībā esošā informācija un citi apstākļi varētu būt būtiski starpinstitūciju sanāksmes darbā un palīdzības sniegšanā bērnam, piemēram, bērna iepriekšējās izglītības iestādes kompetentais pārstāvis, bērna iepriekšējās dzīvesvietas sociālā dienesta pārstāvis, narkologs, prokurors, ģimenes asistents, ģimenes atbalsta persona u.tml.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 70. panta pirmajā daļā noteikts, ka visu bērnu tiesību aizsardzības subjektu pienākums ir jebkurā gadījumā sniegt palīdzību bērnam, kuram tā nepieciešama.

2.4. Starpinstitūciju sanāksmes valoda

Saskaņā ar Valsts valodas likuma 7. panta pirmo daļu valsts un pašvaldību institūciju sēžu un citu darba sanāksmju valoda ir valsts valoda. Ja sanāksmes laikā tiek lietota svešvaloda, sanāksmes rīkotājs nodrošina svešvalodā sniegtās informācijas tulkojumu valsts valodā.

Ja starpinstitūciju sanāksmē piedalās bērns un viņa likumiskais pārstāvis, sanāksmes rīkotājs pirms sanāksmes noskaidro bērna un likumiskā pārstāvja valodas un saziņas vajadzības. Ja bērna valodas prasmes, funkcionēšanas ierobežojumi vai citi apstākļi var kavēt viņam

[40] Ministru kabineta 2023. gada 19. decembra noteikumu Nr. 784 "Bērnu aizsardzības centra nolikums" 4.1. un 4.15. apakšpunkts.

saprotamas informācijas saņemšanu vai iespēju paust savu viedokli, sanāksmes rīkotājs sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām koordinē bērna vajadzībām atbilstoša tulkošanas vai cita saziņas atbalsta nodrošināšanu. Tas var ietvert mutvārdu tulkošanu, zīmju valodas tulka pakalpojumu, viegli uztveramā valodā sagatavotu informāciju vai citus bērnam piemērotus saziņas līdzekļus. Atbalsta nodrošinātāju un izmaksu segšanas kārtību nosaka atbilstoši konkrētajai procedūrai piemērojamajam normatīvajam regulējumam un iesaistīto institūciju noteiktajām funkcijām.

Starpinstitūciju sadarbības mērķis ir nodrošināt bērna labākās intereses un pieņemt lēmumu bērna labākajās interesēs. Ja bērns vai viņa likumiskais pārstāvis valodas barjeras, savas funkcionēšanas, kultūras vai citu atšķirību dēļ nesaprot sanāksmē runāto, viņš nevar pilnvērtīgi īstenot savas tiesības tikt uzklausītam un saņemt informāciju saprotamā formā atbilstoši vecumam un briedumam.[41] Saskaņā ar ANO Bērnu tiesību konvencijas 12. pantu, pieņemot lēmumu par bērnu, ir būtiski uzklausīt bērna viedokli un to ņemt vērā atbilstoši bērna vecumam un briedumam. Ja bērna viedoklis starpinstitūciju sanāksmē nav uzklausīts un iepriekš nav noskaidrots, nav iespējams pilnvērtīgi izvērtēt, vai pieņemtais lēmums atbilst bērna labākajām interesēm. Tas ne tikai pārkāpj bērna tiesības, bet arī padara pašu sanāksmi neefektīvu, jo nevar nodrošināt bērna līdzdalību, gadījumos, kad tas ir iespējams atbilstoši bērna vecumam, briedumam un situācijai. Valodas prasmes trūkums vai citi ierobežojumi nedrīkst būt šķērslis bērna tiesību un interešu aizsardzībai, kā arī informācijas saņemšanai.

[41] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 13. panta pirmā daļa, 20. panta otrā daļa.

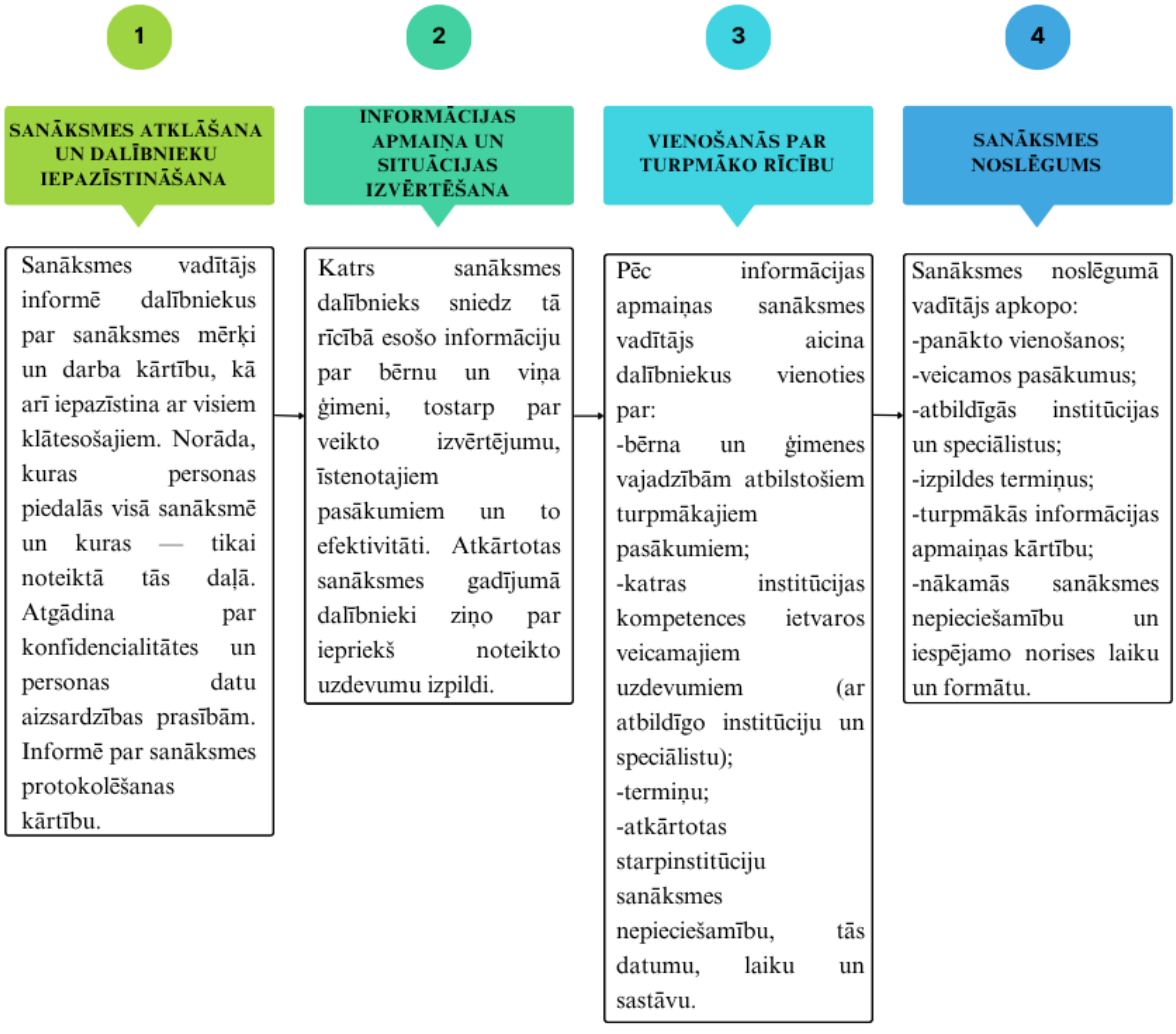
3. Starpinstitūciju sanāksmes uzdevums un norises kārtība

Starpinstitūciju sanāksmes uzdevums ir izskatīt bērna individuālo gadījumu, vispusīgi izvērtēt bērna un ģimenes situāciju un vienoties par koordinētu turpmāko rīcību. Starpinstitūciju sanāksmes vadītāja uzdevums ir vadīt starpinstitūciju sanāksmi, sekmēt mērķtiecīgu informācijas apmaiņu un profesionālu diskusiju, kā arī nodrošināt, ka panāktā vienošanās un turpmākā rīcība tiek skaidri apkopota un fiksēta sanāksmes protokolā. Organizējot starpinstitūciju sanāksmi, izvērtē, vai bērna, viņa likumiskā pārstāvja dalība sanāksmē atbilst bērna labākajām interesēm, kā arī nosaka piemērotāko dalības veidu un apjomu. Atkarībā no bērna individuālajām vajadzībām un izskatāmā jautājuma bērna līdzdalību var nodrošināt:

1. Noskaidrojot un atspoguļojot bērna viedokli bez viņa tiešas dalības sanāksmē;
2. Bērnam piedaloties tikai noteiktā sanāksmes daļā;
3. Bērnam piedaloties visā sanāksmē.

3.1. Starpinstitūciju sanāksmes norises pamata soļi

Lai starpinstitūciju sanāksme noritētu strukturēti un tiktu sasniegts tās mērķis, ir svarīgi ievērot sanāksmes norises pamata soļus.

3.2. Sanāksmes norise bez bērna un viņa likumiskā pārstāvja tiešas dalības

Sanāksmes vadītājs nodrošina, ka sanāksmes laikā tiek atsevišķi ziņots un atspoguļots bērna un viņa likumiskā pārstāvja viedoklis par situāciju. Piemēram, tas var būt:

- bērna viedokli par situāciju un iespējamo risinājumu;
- bērna nevēlēšanos viedokli paust;
- likumiskā pārstāvja viedokli, tā trūkumu vai atteikšanās paust savu viedokli;
- veidu un apstākļus, kādos attiecīgais viedoklis noskaidrots;
- apsvērumus, kas var ietekmēt viedokļa vērtēšanu.
- Vienojoties par turpmākajiem pasākumiem vai atkārtotas sanāksmes sasaukšanu, dalībnieki izvērtē, vai nākamajā sanāksmē būtu nepieciešama bērna un/vai viņa likumiskā pārstāvja tieša dalība.

3.3. Sanāksmes norise ar bērna un likumiskā pārstāvja līdzdalību

Bērna dalība visā sanāksmē ir pieļaujama, ja tā ir bērnam saprotama, droša, mērķtiecīga un atbilst viņa labākajām interesēm. Bērna tiesības tikt uzklausītam pašas par sevi nerada pienākumu bērnam piedalīties visā speciālistu apspriedē.

Pirms bērna dalības starpinstitūciju sanāksmē nodrošina viņa vecumam, briedumam un izpratnei atbilstošā veidā skaidrojumu par:

1) sanāksmes mērķi un norises kārtību;
2) sanāksmes dalībnieku lomas;
3) kādā sanāksmes daļā bērns un viņa likumiskais pārstāvis piedalīsies;
4) kādēļ ir svarīgi noskaidrot bērna viedokli; ka viedokļa paušana ir viņa tiesības, nevis pienākums[42], un ka viņš var atteikties atbildēt uz konkrētu jautājumu, lūgt pārtraukumu vai izbeigt savu dalību sanāksmē;
5) kā bērna sniegtā informācija tiks izmantota;
6) ka bērna viedoklis tiks uzklausīts un iespējami pienācīgi ņemts vērā.

Pēc sanāksmes bērnam sniedz viņa vecumam un izpratnei atbilstošu atgriezenisko saiti par panākto vienošanos un turpmāko rīcību.

[42] Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice. Pieejams: https://rm.coe.int/16804b2cf3

3.4. Sanāksmes norise ar bērna un likumiskā pārstāvja līdzdalību noteiktā sanāksmes daļā

Bērna un likumiskā pārstāvja dalība tiek nodrošināta tikai tajā sanāksmes daļā, kas paredzēta viņu uzklausīšanai, informēšanai un viedokļa noskaidrošanai. Sanāksmes daļā, kurā institūciju pārstāvji apmainās ar profesionālo un sensitīvo informāciju, izvērtē riskus un saskaņo starpinstitūciju rīcības plānu, bērns un likumiskais pārstāvis nepiedalās. Vadītājs sanāksmes sākumā skaidri nosaka šo sadalījumu.

Starpinstitūciju sanāksmē vadītājs aicina bērnu un likumisko pārstāvi paust savu viedokli un redzējumu par iespējamo risinājumu. Pēc sanāksmes bērnam un viņa likumiskajam pārstāvim saprotamā veidā izskaidro: par kādiem pasākumiem panākta vienošanās kādēļ izvēlēta konkrētā rīcība; kuras institūcijas vai speciālisti būs atbildīgi par tās īstenošanu; kas turpmāk tiek sagaidīts no bērna un viņa likumiskā pārstāvja, kā un kad tiks vērtēti sasniegtie rezultāti.

Ja panāktā vienošanās atšķiras no bērna paustā viedokļa, bērnam saprotamā veidā izskaidro šādas rīcības iemeslus.

3.5. Koordinētas rīcības un sadarbības plāna izstrādāšana

Koordinētas rīcības un sadarbības plānā norāda katra starpinstitūciju sanāksmes dalībnieka kompetences ietvaros veicamos pasākumus:

1) bērna problēmsituācijas mazināšanai un novēršanai nepieciešamo rīcību;
2) speciālistu, bērna un viņa likumiskā pārstāvja savstarpējās sadarbības mehānismu;
3) katras institūcijas vai speciālista atbildību konkrētu atbalsta un aizsardzības pasākumu īstenošanā.

Koordinētās rīcības un sadarbības plānā papildus nosaka arī veicamo pasākumu izpildes termiņus, turpmākās informācijas apmaiņas kārtību un atbildīgo institūciju par koordinētas rīcības un sadarbības plāna izpildes uzraudzību.

Koordinētas rīcības un sadarbības plāns ir starpinstitūciju sanāksmes skaidra vienošanās par turpmāk veicamajām īstermiņa un ilgtermiņa darbībām bērna problēmsituācijas mazināšanai vai novēršanai, tai skaitā vecāku spēju stiprināšana, ģimenes resursu un atbalsta sistēmu aktivizēšanu u.tml. Svarīgi, lai starpinstitūciju sanāksmē iesaistīto dalībnieku rīcība ir skaidri formulēta, tieša un nepārprotama visiem dalībniekiem, kā arī praktiski īstenojama. Katrai rīcībai tiek noteikta atbildīgā persona – institūcija vai speciālists, kurš piedalījās starpinstitūciju sanāksmē. Starpinstitūciju sanāksmes vadītājam jānodrošina izstrādātā konkrētā rīcības un sadarbības plāna izpildes kontrole, izvērtējot tajā ietverto pasākumu aktualitāti, ietekmi uz bērna situāciju. Pēc nepieciešamības un konkrētā atbalsta un aizsardzības pasākuma termiņa beigām

starpinstitūciju sanāksmes dalībnieki lemj par izstrādātā rīcības un sadarbības plāna un tajā ietverto rīcības pasākumu maiņu, turpināšanu vai izbeigšanu.

Koordinētas rīcības un sadarbības plāns tiek izstrādāts starpinstitūciju sanāksmē un ir protokola daļa, kurā katram sanāksmes dalībniekam tiek noteikti konkrēti, izmērāmi un termiņos ierobežoti uzdevumi. Tiek paredzēta regulāra plāna izpildes kontrole un nepieciešamības gadījumā tā korekcija, balstoties uz bērna labāko interešu principu un turpmāko bērna problēmsituācijas dinamiku.

Jāatceras, ka vispārējais sadarbības mērķis ir bērna labbūtība!

1.pielikums

Apliecinājums par informācijas neizpaušanu

Starpinstitūciju sanāksme 20__. gada __. _____ par: _____
(datums) *(bērna vārds, uzvārds)*

Es,

(Vārds, uzvārds)	*(Iestāde, amats)*	*(Tālrunis, e-pasta adrese)*

apņemos:

1) neizpaust starpinstitūciju sanāksmes ietvaros iegūto informāciju trešajām personām un izmantot to vienīgi starpinstitūciju sanāksmes ietvaros noteikto uzdevumu izpildei;
2) ziņot par prettiesiskiem mēģinājumiem iegūt no starpinstitūciju sanāksmes dalībnieka starpinstitūciju sanāksmes ietvaros iegūto informāciju.

Esmu brīdināts/-a, ka par ierobežotas pieejamības informācijas pretlikumīgu izpaušanu, nozaudēšanu vai citu pretlikumīgu nodošanu varu tikt saukts/-a pie normatīvajos aktos paredzētās atbildības.

_____
(Paraksts)*

20__. gada __. _____
(Datums)*

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

2.pielikums

STARPINSTITŪCIJU SANĀKSMES PROTOKOLS

Nr. _____ */reģistrācijas numurs/*

/datums/_____ /vieta/_____ /laiks/_____

Starpinstitūciju sanāksmes vadītājs (pārstāvētās iestādes nosaukums, amats, vārds, uzvārds):_____

Starpinstitūciju sanāksmes protokolētājs (vārds, uzvārds):_____

_____

Informācija par sanāksmes dalībniekiem:

Nr. p.k.	Vārds, uzvārds	Iestāde, amats	Tālrunis, e-pasts
1.			
2.			
3.			
4.			

Pieaicinātās personas:

Nr. p.k.	Vārds, uzvārds	Personas statuss attiecībā pret bērnu	Tālrunis, e-pasts
1.			
2.			
3.			
4.			

Informācija par bērnu

Vārds, uzvārds:_____

Faktiskā dzīves vieta:_____

Deklarētā dzīves vieta:_____

Dzimšanas dati:_____

Informācija par likumisko pārstāvi:

Vārds, uzvārds:_____

Kontaktinformācija:_____

Starpinstitūciju sanāksmes mērķis:_____

_____

_____

Informācija par starpinstitūcijas sanāksmi:

Pirmreizēja starpinstitūciju sanāksme ☐

Atkārtota starpinstitūciju sanāksme ☐

Starpinstitūciju sanāksmes darba kārtība:_____

Īss situācijas apraksts/problēma:_____

Sanāksmes gaita (sanāksmes dalībnieka vai pieaicinātās personas īss būtisko faktu, kas pamato identificētos riskus, problēmas un veido pamatu turpmākiem lēmumiem un rīcībai, uzskaitījums; bērna viedoklis):_____

Vienošanās par turpmāko rīcību un uzdevumiem:

Nr.p.k.	Uzdevums, rīcība	Atbildīgā persona	Uzdevuma termiņš
1.			
2.			
3.			
4.			

Vienošanās par nākamās starpinstitūciju sanāksmes tikšanos (datums un laiks):

Secinājumi:

Starpinstitūciju sanāksmes dalībnieku paraksti, ja sanāksme notiek klātienē:

Nr.	Vārds, uzvārds	Paraksts
1.		
2.		
3.		
4.		

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU